

Pestprotocol

Waarom een pestprotocol?

Basisschool 't Prisma wil haar kinderen een veilig pedagogisch klimaat bieden, waarin zij zich harmonieus en op een prettige en positieve wijze kunnen ontwikkelen. Schoolteams die ontkennen dat pesten op hun school plaatsvindt, zijn ongeloofwaardig en nemen het pestgedrag niet serieus. Het is belangrijk om een duidelijk en helder beleid te hebben waar alle betrokkenen op kunnen terugvallen in voorkomende gevallen.

Natuurlijk is het beter om het pesten te voorkomen door het scheppen van een goed pedagogisch klimaat en daar gaat dan ook in eerste instantie de aandacht naar uit. De leerkrachten bevorderen deze ontwikkeling door het scheppen van een veilig klimaat en een prettige werksfeer in de groep en op het schoolplein. In veruit de meeste gevallen lukt dit door de ongeschreven regels aan te bieden en deze te onderhouden, maar soms is het gewenst om duidelijke afspraken met de kinderen te maken. Een van die duidelijke regels is dat kinderen met respect met elkaar dienen om te gaan. Dat het niet altijd als vanzelfsprekend wordt ervaren, geeft aan dat we het kinderen moeten leren en daar dus energie in moeten steken. Ons pedagogisch uitgangspunt is dat alle kinderen met elkaar moeten leren omgaan.

Dit leerproces verloopt meestal vanzelf goed, maar het kan ook voorkomen dat een kind in een enkel geval systematisch door andere kinderen wordt gepest. Dan kan een kind zodanig in de knoop komen met zijn schoolomgeving, dat de ongeschreven regels van de leerkracht niet meer voldoende veiligheid bieden en daarmee de gewenste ontwikkeling onderbreken. In een dergelijk geval is het van groot belang dat de leerkracht onder ogen ziet, dat er een ernstig probleem in zijn of haar groep is. In een klimaat waarin het pesten gedoogd wordt, worden ook de pedagogische structuur en de veiligheid daarin ernstig aangetast. Voor 't Prisma is dat een niet te accepteren en dus een ongewenste situatie. Dit protocol is een vastgelegde wijze waarop we het pestgedrag van kinderen in voorkomende gevallen benaderen. Het biedt aan alle betrokkenen duidelijkheid over de impact, ernst en ook de specifieke aanpak van dit ongewenste gedrag.

Pesten

Wat is pesten?

We spreken van pestgedrag als dezelfde leerling regelmatig en systematisch bedreigd en geïntimideerd wordt. Pesten is een vorm van (verbaal) geweld en daarmee grensoverschrijdend en zeer bedreigend.

Over de redenen waarom mensen zich agressief gedragen, bestaan allerlei theorieën. Volgens de ene theorie is geweld een onontkoombaar verschijnsel, dat op zijn best op een acceptabele wijze kan worden gekanaliseerd, volgens een andere theorie komt geweld voort uit frustratie en kan dit worden voorkomen door ontevredenheid weg te nemen, de agressie opwekkende omgeving om te vormen en reflectie op het gedrag te stimuleren.

Een klimaat waarin gepest wordt, tast iedereen aan. In een klas waar gepest wordt, kunnen alle leerlingen slachtoffer worden. Pestgedrag moet dan ook door iedereen serieus worden genomen.

Het lastige is dat veel pestgedrag zich in het verborgene afspeelt, zodat het moeilijk is om er grip op te krijgen. En zelfs als het pestgedrag wordt opgemerkt, weten leerkrachten en anderen niet altijd hoe ze ermee om kunnen gaan.

Alle teamleden hebben echter een taak (samen met de ouders en de leerlingen zelf) in het tegengaan van pesten.

Leerlingen moeten weten dat ze hulp kunnen krijgen van de leerkrachten en hierom durven vragen. De leerkrachten, en ook de ouders, dienen oog te hebben voor de signalen van leerlingen. Ze dienen interesse te tonen en te luisteren naar wat de leerlingen te vertellen hebben.

Voor de leerkrachten betekent het dat ze groeps gesprekken houden, aandacht hebben voor de groepssfeer en het functioneren van individuele leerlingen in de groep. Ze maken afspraken met de klas en zorgen ervoor dat deze afspraken nagekomen worden.

Voorbeelden van pestgedrag

Met woorden:	vernederen, belachelijk maken schelden dreigen met bijnamen aanspreken gemene briefjes, mailtjes, sms'jes schrijven
Lichamelijk:	trekken aan kleding, duwen en sjorren schoppen en slaan krabben en aan haren trekken opzettelijk ruw doen bij de gymles
Achtervolgen:	opjagen en achterna lopen in de val laten lopen, klem zetten of rijden opsluiten opwachten na schooltijd
Uitsluiting:	doodzwijgen en negeren uitsluiten van feestjes buitensluiten bij groepsopdrachten buitensluiten bij gym
Stelen en vernielen:	afpakken van bijv. kledingstukken, tas of schoolspullen kliederen op andermans spullen banden lek prikken, fiets beschadigen

Afpersing: dwingen om geld of spullen af te geven
het afdwingen om iets voor de pestende leerling te doen.

De gepeste leerling

Sommige leerlingen lopen meer kans gepest te worden dan anderen. Dat kan met hun uiterlijk, gedrag, gevoelens en sociale uitingsvormen te maken hebben. Bovendien worden kinderen pas gepest in situaties, waarin pesters de kans krijgen om een slachtoffer te maken, dus in onveilige situaties.

Leerlingen die gepest worden doen vaak andere dingen of hebben iets wat anders is dan de meeste van hun leeftijdgenoten: ze bespelen een ander instrument, doen een andere sport, zijn heel goed in bepaalde vakken of juist niet of ze praten 'te netjes' of juist niet. Een kind dat wordt gepest, praat er thuis niet altijd over. Redenen hiervoor kunnen zijn:

- schaamte,
- angst dat de ouders met de school of met de pester gaan praten en dat het pesten dan nog erger wordt,
- het probleem lijkt onoplosbaar,
- het idee dat het niet mag klikken.

De pester

Pesters zijn vaak de sterkeren in hun groep. Zij zijn of lijken populair, maar zijn dat uiteindelijk niet. Ze dwingen hun populariteit af door stoer en onkwetsbaar gedrag. Van binnen zijn ze vaak onzeker en proberen ze zichzelf groter te maken door een ander kleiner te maken.

Pesters krijgen vaak andere kinderen mee, want wie meedoet, loopt zelf de minste kans om slachtoffer te worden. Doorgaans voelen pesters zich niet schuldig want het slachtoffer "vraagt" er immers om gepest te worden.

Pestgedrag kan een aantal dieper liggende oorzaken hebben:

- Een problematische thuissituatie.
- Teveel nadruk op uiterlijk of prestaties vanuit thuissituatie, tussen leerlingen onderling of tussen leerlingen en leerkracht.
- Een vaak gevoelde anonimiteit (ik besta niet); als een pester zich verloren voelt binnen een grote groep, kan hij zich belangrijker maken door een ander omlaag te drukken.
- Het moeten spelen van een niet-passende rol.
- Een voortdurende strijd om de macht in de klas.
- Een onpedagogisch klimaat binnen de klas; een docent is autoritair en laat op een onprettige wijze blijken dat hij de baas is. Dergelijke spanningen kunnen op een zondebok worden afgereageerd.
- Geen respect voor de diversiteit van leerlingen en leerkrachten.
- Een gevoel van incompetentie op school (slechte cijfers of een laag niveau)
- Een zwak gevoel van autonomie (te weinig zelfstandigheid en verantwoordelijkheid).

De meelopers en andere leerlingen

Meelopers zijn leerlingen die incidenteel meedoen met het pesten. Dit gebeurt meestal uit angst om zelf in de slachtofferrol terecht te komen, maar het kan ook zo zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en dat ze denken in populariteit mee te liften met de pester. Verder kunnen leerlingen meelopen uit angst vriendjes of vriendinnetjes te verliezen. De meeste leerlingen houden zich afzijdig als er wordt gepest. Ze voelen zich wel vaak schuldig over het feit dat ze niet in de bres springen voor het slachtoffer of hulp inschakelen.

Het pestprotocol

Uitgangspunten

Een dergelijk protocol kan alleen functioneren als aan bepaalde voorwaarden is voldaan:

1. Pesten moet als een probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen: leerkrachten, onderwijsondersteunend personeel, ouders en leerlingen.
2. De school is actief in het scheppen van een veilig pedagogisch klimaat, waarbinnen pesten als onacceptabel gedrag wordt ervaren.
3. Leerkrachten en onderwijsondersteunend personeel moeten pesten kunnen signaleren en vervolgens duidelijk stelling nemen tegen het pesten.
4. De school dient te beschikken over een directe aanpak, wanneer het pesten de kop opsteekt (het pestprotocol).
5. De school ontplooit preventieve (les)activiteiten voor kinderen en leerkrachten en informeert de ouders hierover.

De aanpak

De algemene verantwoordelijkheid van de school

De school zorgt dat de directie en de teamleden voldoende informatie hebben over pesten in het algemeen en de aanpak van pesten in het bijzonder.

De school werkt aan een goed beleid rond pesten, zodat de veiligheid van leerlingen binnen de school zo optimaal mogelijk is. Leerkrachten en overblijfkraften geven het goede voorbeeld door niet over elkaar te roddelen of elkaar te stigmatiseren.

Het bieden van steun aan de leerling die gepest wordt

Het probleem wordt serieus genomen.

Er wordt uitgezocht wat er precies gebeurt.

Er wordt overlegd over mogelijke oplossingen.

Het bieden van steun aan de pester

Het confronteren van de leerling met zijn gedrag en de gevolgen hiervan voor de pester.

De achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen.

Wijzen op het gebrek aan empathisch vermogen dat zichtbaar wordt in het gedrag.

Het betrekken van de middengroep bij het probleem

De leerkracht bespreekt met de klas het pesten en benoemt de rol van alle leerlingen hierin.

Er wordt gesproken over mogelijke oplossingen en over hoe de klas kan bijdragen aan een verbetering van de situatie. De leerkracht komt hier in de weken erna -zo nodig regelmatig- op terug.

Het bieden van steun aan de ouders

Ouders die zich zorgen maken over pesten worden serieus genomen.

De school werkt samen met de ouders om het pesten aan te pakken.

De school geeft adviezen aan de ouders in het omgaan met hun gepeste of pestende kind.

De school verwijst de ouders zo nodig naar deskundige hulpverleners.

De ouders van leerlingen die gepest worden, hebben er soms moeite mee, dat hun kind aan zichzelf zou moeten werken. Hun kind wordt gepest en dat moet gewoon stoppen. Dat klopt, het pesten moet stoppen. Echter een gepest kind wil zich niet alleen veilig voelen op school; het wil ook geaccepteerd worden. Het verlangt ernaar om zich prettig en zelfverzekerd te voelen. Daar kan begeleiding of een (SoVa)training aan bijdragen.

Preventieve maatregelen

1. Elke leerkracht bespreekt in het begin van het schooljaar de algemene afspraken en regels in de klas. Het onderling plagen en pesten wordt hierbij genoemd en onderscheiden. Ook wordt duidelijk gesteld dat pesten altijd gemeld moet worden en niet als klikken, maar als hulp bieden of hulp vragen wordt beschouwd.
2. Op basis van bovengenoemde afspraken wordt er door alle leerlingen in een klas een omgangscontract opgesteld.
3. **In de groepen wordt preventief gehandeld door de lessen van Zippy's vrienden (5 tot 8 jaar) en Apple vrienden (8 tot 10 jaar) .De leerlijn tot en met groep 8 wordt in 2016 ontwikkeld. Deze methode wordt door deskundigen als een veelbelovend anti pestprogramma gezien.**
4. Indien een leerkracht daartoe aanleiding ziet, besteedt hij expliciet aandacht aan pestgedrag in een groeps gesprek. Hierbij worden de rol van de pester, het slachtoffer, de meelopers en de stille getuigen genoemd.
5. Van de gesprekken rond pesten worden aantekeningen gemaakt.
6. Met duidelijke regels (opgenomen in de school en plein regels) proberen we een veilig klimaat binnen de school te stimuleren.
7. De kinderen worden betrokken bij het creëren van een goede sfeer.

Het stappenplan na een melding van pesten

Fase 1:

In deze fase worden de acties door de leerkracht ondernomen:

- Door gesprek de pester bewust maken wat hij met het gepeste kind uithaalt.
- Een schriftelijke opdracht, zoals een stelopdracht over de toedracht en zijn of haar rol in het pestprobleem.
- Een of meerdere pauzes binnen blijven (maar niet in het klaslokaal).
- Afspraken maken met de pester over gedragsveranderingen. De naleving van deze afspraken komen aan het einde van iedere week (voor een periode) in een kort gesprek aan de orde.
- Nablijven tot alle kinderen naar huis vertrokken zijn.
- De leerkracht documenteert alle ondernomen acties.

Fase 2:

In deze fase wordt de intern begeleider ingeschakeld.

- De intern begeleider heeft een gesprek met de betreffende leerling(en).
- De intern begeleider documenteert wat tot dan toe ondernomen is.

Fase 3:

- De intern begeleider en de leerkracht voeren een gesprek met de ouders, als voorgaande acties op niets uitlopen. De medewerking van de ouders wordt nadrukkelijk gevraagd om een einde aan het probleem te maken.
- De intern begeleider gaat vanaf nu alle activiteiten vastleggen in een negatief dossier.
- Er wordt direct een vervolgesprek afgesproken. Als de conclusie is, dat het pestgedrag afgelopen is, wordt het dossier afgesloten. Wanneer het pestgedrag nog steeds voorkomt, wordt er een gesprek gepland, waarbij ook de directie aanwezig is.

Fase 4:

In deze fase wordt de directie ingeschakeld.

- Bij aanhoudend pestgedrag kan er voor gekozen worden om een leerling tijdelijk in een andere groep te plaatsen, binnen de school.
- Bij aanhoudend pestgedrag wordt deskundige hulp ingeschakeld via S.M.W of P.P.O.
-

Fase 5:

In deze fase wordt de algemeen directeur ingeschakeld.

- In extreme gevallen kan een leerling geschorst of verwijderd worden (zie hiervoor de regeling “Schorsing en verwijdering”).
- De leerplichtambtenaar wordt op de hoogte gesteld.

Bijlagen:

I Tien gouden regels

II Leidraad voor een gesprek met de gepeste leerling

III Leidraad voor een gesprek met een leerling die pest

IV Leidraad voor gesprekken met ouders

Bijlage I

Tien gouden regels

De 10 gouden regels vanuit het pestprotocol voor de kinderen zijn:

1. We zijn vriendelijk voor elkaar.
2. We accepteren elkaar zoals we eruit zien, anders zijn is leuk.
3. Iedereen mag meedoen.
4. Iedereen helpt mee de sfeer zo te krijgen en te houden dat iedereen zich prettig voelt.
5. We respecteren elkaars of andermans eigendommen.
6. We laten iedereen in hun waarde, we gebruiken geen scheldwoorden of bijnamen.
7. Een fout maken kan gebeuren, we maken allemaal fouten.
8. Als je iets dwars zit, praat je erover met degene om wie het gaat.
9. Bij een ruzie probeer je er eerst samen uit te komen, lukt het niet dan ga je naar de leerkracht of de overblijfkraft.
10. Als je ziet dat een kind gepest wordt, dan vertel je dat aan de leerkracht of aan de overblijfkraft. Dat is dan geen klikken!

Bijlage II

Leidraad voor een gesprek met de gepeste leerling

Feiten

- Klopt het dat je gepest wordt? (h)erkenning van het probleem
  - Door wie word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer?)
  - Waar word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer plekken?)
  - Hoe vaak word je gepest?
  - Hoe lang speelt het pesten al?
  - Weten je ouders of andere personen dat je gepest wordt?
  - Wat heb je zelf tot nu toe aan het pesten proberen te doen?
  - Zijn er kinderen die jou wel eens proberen te helpen?
  - Wat wil je dat er nu gebeurt; wat wil je bereiken?
-
- Bespreek samen met de leerling wat hij/zij kan doen tegen het pesten en bekijk waar de leerling aan wil werken om de situatie te verbeteren. Let daarbij op de volgende aspecten:
    - Hoe communiceert de leerling met anderen?
    - Welke lichaamstaal speelt een rol?
    - Hoe gaat de leerling om met zijn gevoelens en hoe maakt hij deze kenbaar aan anderen?
    - Heeft de leerling genoeg vaardigheden om weerbaarder gedrag te tonen richting de pester?
    - Geef de kinderen de tijd om te antwoorden (vul het niet alvast zelf in)

Gepeste jongeren lopen vaak rond met het gevoel dat er iets mis is met ze. Daardoor hebben ze moeite om voor zichzelf op te komen. Ergens is er iets in zichzelf dat de pester gelijk geeft. Besteed hier aandacht aan, want niemand kan een ander “klein maken” zonder diens toestemming!

Bijlage III

Leidraad voor een gesprek met een leerling die pest

Het doel van dit gesprek is driedelig:

- de leerling confronteren met zijn gedrag en de pijnlijke gevolgen hiervan,
- achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen,
- het schetsen van de stappen die volgen wanneer het pestgedrag niet stopt.

Confronteren

Confronteren en kritiek geven is niet hetzelfde.

Confronteren is:

- probleemgericht en richt zich op gedrag wat waar te nemen is. Zodra we interpretaties gaan geven aan gedrag, wordt het persoonsgericht, bijvoorbeeld: je hebt de muts van Piet verstoep. Dat doe je zeker omdat je graag de lolligste bent! Zodra we gaan interpreteren reageren we een gevoel van frustratie op die ander af en zijn we gestopt met confronteren en begonnen met kritiseren.
- relatiegericht. Je bent heel duidelijk op de inhoud, in wat je wilt en niet wilt maar met behoud van de relatie, bijvoorbeeld. Ik vind dat je heel erg gemeen doet tegen haar en ik wil dat je daarmee ophoudt. Zeg nooit: “Je bent heel gemeen”! Je wilt duidelijk verder met de jongere. Kritiek op de persoon voelt als een beschuldiging/afwijzing. Eigenlijk zeg je daarmee dat de pester een waardeloos mens is.
- specifiek blijven. Je benoemt de situatie waar het over gaat en vermijdt woorden als altijd, vaak en meestal. Kritiek wordt vaak algemeen.
- veranderingsgericht. Je stelt zaken vast en gaat vervolgens inventariseren hoe het anders kan.

Achterliggende oorzaken:

Nadat het probleem benoemd is, richt jij je op het waarom? Hoe komt het dat je dit gedrag nodig hebt? Wat levert het jou op? Wat reageer je af op die ander? Etc.

Maak duidelijk dat er een tekort aan empathisch vermogen zichtbaar wordt in dit gedrag. Wat ga je daaraan doen?

Ook hier geldt: Geef de kinderen de tijd om te antwoorden (vul het niet alvast zelf in)!

Het pestgedrag moet stoppen

Wees duidelijk over de stappen die volgen, wanneer het pestgedrag niet stopt (zie richtlijnen pesten).

Bijlage IV

Leidraad voor gesprekken met ouders

Ouders van gepeste kinderen:

- a. Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind.
- b. Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken.
- c. Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken.
- d. Door positieve stimulering en zgn. schouderklopjes kan het zelfrespect vergroot worden of weer terug komen.
- e. Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
- f. Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt.

Ouders van pesters:

- a. Neem het probleem van uw kind serieus.
- b. Raak niet in paniek: elk kind loopt kans pester te worden.
- c. Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen.
- d. Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
- e. Besteed extra aandacht aan uw kind.
- f. Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport.
- g. Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind.
- h. Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat.

Alle andere ouders:

- a. Neem de ouders van het gepeste kind serieus.
- b. Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan.
- c. Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag.
- d. Geef zelf het goede voorbeeld.
- e. Leer uw kind voor anderen op te komen.
- f. Leer uw kind voor zichzelf op te komen.